

Hrvatski savez
udruga pravnika
u gospodarstvu

ZBORNIK 64. SUSRETA PRAVNIKA

OPATIJA, 20. – 22. svibnja 2026.

ISSN: 2584-3044 UDK: 346 UDK: 347.7

OPATIJA '26

SADRŽAJ

REFERATI

- 3 UGOVARANJE PROJEKTIRANJA GRAĐEVINA, **Hrvoje Markovinović, Saša Nikšić**
- 43 POSTUPCI POSLODAVCA I RADNIKA – OD UPOZORENJA DO OTKAZA UGOVORA O RADU, **Darko Milković**
- 71 CARINA KAO INSTRUMENT TRGOVINSKIH ODNOSA I ALAT ZA ZAŠTITU DRUŠTVA, **Mario Demirović, Tereza Rogić Lugarić**
- 93 POSTUPAK PROVJERE STRANIH ULAGANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ, **Nina Tepeš, Antun Bilić**
- 127 PROBLEMI, DVOJBE I PERSPEKTIVE UREĐENJA POSLOVNIH UDJELA I DIONICA U SUSTAVU BRAČNE STEČEVINE, **Ivan Šimović**
- 155 OD UVOĐENJA DO ZRELOSTI – 11 GODINA RAZVOJA I PRIMJENE E-DRAŽBE, **Vinka Ilak**
- 177 UGOVOR O JAVNOJ NABAVI – IZMJENE, RASKID I NIŠTETNOST, **Maja Kuhar**
- 213 SUDBINA PODUZEĆA (GOSPODARSKE CJELINE) NAKON PODUZETNIKOVE SMRTI – NASLJEĐIVANJE, NASLJEDNIČKA ZAJEDNICA I IZAZOVI OČUVANJA KONTINUITETA U POSLOVANJU, **Marko Stilinović**
- 245 TRGOVAČKI POSLOVI I STVARNO PRAVO (STJECANJE ROBE U DOBROJ VJERI OD NEOVLAŠTENE OSOBE, ZAKONSKO ZALOŽNO PRAVO), **Petar Miladin**

Izdavač: Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu
10000 Zagreb, Križanićeva 16/IV, tel. i fax: 01-46-14-890
www.pravniciugospodarstvu.hr

Urednici Zbornika: prof. dr. sc. Petar Miladin i izv. prof. dr. sc. Marko Bratković

Lektura: Katja Peruško, mag. educ.

Ilustracija naslovnice: Ljubica Heidler, Zagreb (prema ideji m.a.g.)

Tisak: Sveučilišna tiskara, d.o.o., Zagreb

Zagreb, svibanj 2026.

Nina Tepeš and Antun Bilić

FOREIGN INVESTMENT SCREENING PROCEDURE IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The Foreign Investment Screening Act (FISA) recently entered into force as part of a broader European initiative aimed at safeguarding security and public order. This paper analyses its most important provisions and draws attention to certain ambiguities concerning its scope of application, in particular the concept of, and the procedure for identifying, the undertaking in relation to which a foreign investment affects or may affect security or public order. The analysis also addresses the potential issue of the retroactive application of the FISA, namely the screening of foreign investments completed prior to its entry into force. Where the screening procedure establishes a risk to security or public order, the Ministry of Finance shall order the foreign investor to dispose of all shares or ownership interests held in the undertaking within a period not exceeding nine months (exceptionally fifteen months), while, from the moment the decision becomes enforceable, the investor's membership rights shall be suspended.

Keywords: (direct) foreign investment, undertaking, qualifying holding, control, retroactive application, screening procedure, suspension of membership rights

izv. prof. dr. sc. Ivan ŠIMOVIĆ*

UDK: 347.626:347.72.034(497.5)
347.626:347.724(497.5)

**PROBLEMI, DVOJBE I PERSPEKTIVE UREĐENJA POSLOVNIH
UDJELA I DIONICA U SUSTAVU BRAČNE STEČEVINE****

Kompleksna životna zajednica poput braka za sobom neizbježno povlači i imovinsku zajednicu bračnih drugova koja se očituje njihovom bračnom stečevinom. Analizom pretpostavaka iz Obiteljskog zakona na temelju kojih se neka imovina ubraja u bračnu stečevinu te relevantnih odredbi Zakona o trgovačkim društvima dolazi se do zaključka da predmetom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli te dionice trgovačkih društava. Osnovni preduvjet za to jest da su novac, stvari ili prava kojima je formalnopravno samo jedan od bračnih drugova stekao poslovni udjel odnosno dionice bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine. Ipak, usprkos navedenim teorijskim postavkama, pojedina pitanja vezana uz doseg i način ostvarenja zaštite bračnog druga koji nije član trgovačkog društva čiji poslovni udjeli ili dionice čine dio bračne stečevine, pokazala su se osobito spornima u sudskoj praksi te su stoga predmetom obrade ovog rada.

Ključne riječi: poslovni udjeli, dionice, trgovačko društvo, bračna stečevina, imovina

1. UVOD

Brak je kompleksna životna zajednica koja se odlikuje visokim stupnjem emocionalne i ekonomske povezanosti bračnih drugova koji tijekom zajedničkog života ostvaruju različite ciljeve, pa tako i one materijalne te stvaraju imovinsku

* Izv. prof. dr. sc. Ivan Šimović, Katedra za obiteljsko pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

** Ovaj je rad napisan u okviru institucijskog istraživačkog projekta „Imovinski odnosi (izvan)bračnih drugova na sjecištu obiteljskog, građanskog i trgovačkog prava“ (IIP-IOIBD-25-09) koji financira Europska unija (NextGenerationEU) iz izvora 581 – Mehanizam za oporavak i otpornost Sveučilišta u Zagrebu, Pravnog fakulteta.

zajednicu koja u teoriji obiteljskog prava nosi naziv bračna stečevina. U akademskim izvorima bračna stečevina definira se kao vrlo širok „... skup stvari i prava (*universitas iuris*) koji čine određenu cjelinu i pojavljuju se kao objekt imovinskih odnosa bračnih drugova“.¹ Vrijeme je pokazalo da se spomenuti imovinski odnosi bračnih drugova znatno mijenjaju, kao i pojam imovine koja je možebitno bračna stečevina jer se osim uobičajenih pojavnih oblika imovine kao što su nekretnine, pokretnine i novčane tražbine sve češće pojavljuju novi pojavni oblici imovine poput poslovnih udjela i dionica trgovačkih društava.² Polazeći od citiranih teorijskih, ali i zakonskih određenja bračne stečevine iz važećeg Obiteljskog zakona³ te odredbi o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću iz Zakona o trgovačkim društvima (čl. 385. i čl. 390.)⁴, dolazi se do zaključka da predmetom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli društava s ograničenom odgovornošću koje je formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova uplatom poslovnog udjela, uz uvjet da su novac, stvari ili prava kojima je izvršena uplata poslovnog udjela bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine.⁵ Poput poslovnog udjela, i dionice mogu biti predmetom bračne stečevine ako ih je jedan bračni drug stekao na način propisan ObZ-om

¹ Hrabar, D., Hlača, N., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., Majstorović, I., Čulo Margaletić, A., Šimović, I., *Obiteljsko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2021., str. 457–463; Belaj, V., Bračna stečevina po obiteljskom zakonu, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 23, 2002., 1., str. 179, 181, 185 i 197. Općenito o imovini kao temeljnom pojmu građanskog i obiteljskog imovinskog prava, više u: Nikšić, S., Imovina u građanskom pravu, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 62, 2012., 5–6, str. 1614, 1624–1626 i 1629–1630.

² Tako i: Hrabar, D., Prijepori o sudskoj nadležnosti i poslovnim udjelima u svjetlu bračne stečevine, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 72, 2022., 1–2, str. 193–194. O novim pojavnim oblicima imovine koja možebitno predstavlja bračnu stečevinu, poput kriptovaluta kao najraširenijeg oblika digitalne imovine više u: Majer, H., Bračna stečevina u digitalnom dobu: postojeća pravila za moderne izazove?, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 47, 2026., 1, str. 181–202.

³ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23 (dalje u tekstu: ObZ 2015).

⁴ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11, 111/12, 125/11, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23, 136/24 (dalje u tekstu: ZTD).

⁵ Hrabar et al., *op. cit.*, bilj. 1, str. 462; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 196 i 202–208; Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak II, Društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, europsko društvo, zadruga, europska zadruga*, osmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2025., str. 106 i 121; Rešetar, B., *Komentar Obiteljskog zakona – I. knjiga*, Organizator, Zagreb, 2022., str. 162–164; Aralica, T., *Bračna stečevina i drugi imovinski odnosi bračnih drugova u sudskoj praksi*, IV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Novi informator, 2024., str. 26 i 37–38; Nagy, A., Šimović, T., *Poslovni udio kao bračna stečevina*, Pravosudna akademija, Priručnik za voditelje/ice, Zagreb, 2025., str. 16, 18 i 29; Bilić, A., *Poslovni udjel kao bračna stečevina*, Poslijediplomski specijalistički studij Građanskopravne i obiteljskopravne znanosti, završni rad, 2025., str. 13–14 i 27; Jakupak, T., Bračna stečevina na poslovnom udjelu, Informator, br. 6730 od 6. svibnja 2022., str. 11–16; Marković, N., Poslovni udjeli kao bračna stečevina, LING - Legal Engineering, str. 1 i 4, dostupno na <https://ingbirostorage.blob.core.windows.net/ingbiro/Poslovni%20udjel%20kao%20bra%C4%8Dna%20ste%C4%8Devina.pdf> (4. veljače 2026.).

2015, tj. radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, odnosno ulaganjem imovine koja je bila bračna stečevina (čl. 36. ObZ-a 2015). U tom bi slučaju, usprkos činjenici da je kao imatelj dionica u registru dionica društva⁶ upisan samo jedan bračni drug (čl. 226. ZTD-a), na temelju spomenute odredbe ObZ-a 2015 i drugi bračni drug *ipso iure* stekao ista subjektivna prava na tim dionicama koje bi bile sastavni dio bračne stečevine.⁷

Usprkos navedenim teorijskim postavkama, poslovni udjeli i dionice kao predmet bračne stečevine osobito su kompleksno područje zbog podnormiranosti i sukoba pravila obiteljskog i trgovačkog prava, zbog čega je sudska praksa bila ta koja je nastojala pronaći odgovarajuća rješenja.⁸ Naime, istodobna primjena odredbi ObZ-a 2015 i ZTD-a nije uobičajena pojava u pravnoj praksi, pa stoga ne začuđuje niz problema i dvojbi na koje se nailazi pri pokušaju pronalazjenja odgovarajućeg uređenja poslovnih udjela i dionica kao ukupnosti članskih prava i obveza u trgovačkom društvu s aspekta bračne stečevine. U skladu s time, posebna pozornost posvetit će se analizi dostupne sudske prakse trgovačkih sudova i sudova opće nadležnosti te pronalazjenju odgovora na pitanja koja su se u praksi pokazala prijepornima poput pitanja dosega i načina ostvarenja sudske zaštite neupisanog bračnog druga u odnosu na poslovni udio ili dionice koje su bračna stečevina.

Rukovodeći se provedenom teorijskom analizom te analizom dostupne sudske prakse, autor će nastojati uputiti na mehanizme koji bi trebali osigurati primjerenu i efikasnu pravnu zaštitu bračnom drugu koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela odnosno u registar dionica kao član i imatelj poslovnog udjela odnosno dionica (čl. 226., st. 2. i čl. 411. ZTD-a), vodeći računa o specifičnostima imovinske zajednice koju bračni drugovi uspostavljaju kao ovlaštenici na predmetnom poslovnom udjelu odnosno dionicama trgovačkog društva (čl. 228. i čl. 417. ZTD-a).⁹ Na kraju rada razmatraju se normativna rješenja koja bi se mogla

U tom pitanju teorija obiteljskog i trgovačkog prava u cijelosti je složna sa sudskom praksom. Vidi, primjerice, odluke Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VTSRH) Pž-465/2025-2 od 6. ožujka 2025.; Pž 2290/2021-2 od 14. studenog 2022.; Pž 5432/2018-4 od 16. srpnja 2020.; Pž 1055/2019-2 od 14. veljače 2019.; te presudu i rješenje Županijskog suda u Varaždinu Gž 526/2016-2 od 23. siječnja 2018.

⁶ U slučaju da je dioničko društvo izdalo dionice kao vrijednosne papire u nematerijaliziranom obliku, mjerodavno je stanje na računu dioničara koji za dionice društva vodi za to zakonom ovlaštena pravna osoba – Središnje klirinško depozitarno društvo (čl. 226., st. 2. ZTD-a).

⁷ Tako i: Rešetar, B., *op. cit.*, bilj. 5, str. 162–163; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 16 i 18; Jelinić, Z., Bračna stečevina u kontekstu Zakona o trgovačkim društvima, u: Rešetar, B., Župan, M., *Imovinskopravni aspekti razvoda braka – hrvatski, europski i međunarodni kontekst*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2011., str. 123–125.

⁸ O problemu podnormiranosti i sukoba pravila obiteljskog i trgovačkog prava vidi: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 196; Rešetar, B., *op. cit.*, bilj. 5, str. 162; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 9; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 5; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–16.

⁹ Tako i: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 205–206; Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 123; Rešetar, B., *op. cit.*, bilj. 5, str. 163–164; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 9, 22, 26–27 i 32; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 30 i 53–59.

inkorporirati u odredbe ObZ-a 2015 i ZTD-a te na taj način olakšati neupisanom bračnom drugu da se legitimira prema društvu kao član društva i ovlaštenik na poslovnom udjelu odnosno dionicama te, kada govorimo o društvima s ograničenom odgovornošću, onemogućiti upravi koju u pravilu čini upisani bračni drug ili s njime usko povezane osobe da opstruira upis u knjigu poslovnih udjela i time onemogućiti drugog bračnog druga u ostvarivanju članskih prava. Naime, usprkos činjenici da je kod društava s ograničenom odgovornošću ponajprije riječ o društvima kapitala, valja imati na umu da su osnivači takvih društava „osobe koje su povezane zajedničkim privatnim ili poslovnim interesima, stoga naknadne promjene članova društva izazvane sudskom odlukom o tome da je poslovni udjel bračna stečevina mogu značajno utjecati na međusobne odnose članova društva“.¹⁰

Uvodno još valja istaknuti da sve što bude u radu navedeno glede uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova u vezi s poslovnim udjelima i dionicama trgovačkih društava, na odgovarajući se način primjenjuje i na izvanbračne drugove uz uvjet da njihova neformalna životna zajednica ispunjava zakonom određene pretpostavke (čl. 11. ObZ-a 2015). Isto bi vrijedilo i za životne partnere.¹¹ Stoga, sve što je u radu obrađeno u kontekstu bračne stečevine, na odgovarajući se način primjenjuje i na izvanbračnu stečevinu te partnersku stečevinu.

2. BRAČNA STEČEVINA I POSLOVNI UDJELI U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU¹²

2.1. Pojam bračne stečevine i povijesni razvoj zakonskog imovinskog režima bračnih drugova

Prema odredbama važećeg ObZ-a 2015 bračna je stečevina imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz predmetne imovine te su bračni drugovi njezini suvlasnici u jednakim dijelovima. U skladu s time, bitno je obilježje bračne stečevine da je suvlasništvo bračnih drugova u jednakim dijelovima, što je neoboriva zakonska presumpcija

¹⁰ Prema: Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 20.

¹¹ Budući da su u Zakonu o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, br. 92/14, 98/19) preuzeta polazišta iz ObZ-a 2015 u smislu definiranja temeljnih pojmova imovinskog prava životnih partnera, ali i s obzirom na to da odredba članka 54. istog zakona upućuje na odgovarajuću primjenu odredaba ObZ-a 2015 na imovinske odnose životnih partnera, dolazimo do zaključka da bi se sve što će u radu biti navedeno glede uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova u smislu poslovnih udjela i dionica trgovačkih društava moglo na odgovarajući način primijeniti i na životne partnere.

¹² S aspekta bračne stečevine problemi, dvojbe i perspektive vezani uz poslovne udjele gotovo su jednaki onima vezanima uz dionice. Stoga, sve u radu navedeno za poslovne udjele na odgovarajući je način primjenjivo i na dionice.

koja je uvedena Obiteljskim zakonom iz 1998. godine.¹³ Prema Zakonu o braku i porodičnim odnosima bračna stečevina bila je zajednička imovina u kojoj su udjeli bračnih drugova bili određivi, ali do njihova sporazuma ili sudske odluke nisu bili određeni.¹⁴ U hrvatskoj sudskoj praksi duboko je ukorijenjeno pravno shvaćanje sjednice Građanskog odjela VSRH-a¹⁵ primjenom kojeg se dolazi do zaključka da je sva imovina koja je stečena do 30. lipnja 1999., uključujući poslovne udjele društva s ograničenom odgovornošću, zajednička imovina u kojoj su udjeli bračnih drugova određivi, ali do njihova sporazuma ili sudske odluke nisu određeni.¹⁶ Za razliku od toga, ako je predmetna imovina stečena nakon 1. srpnja 1999. i stupanja na snagu ObZ-a 1998, odnosno nakon 21. srpnja 2003. i stupanja na snagu Obiteljskog zakona iz 2003.¹⁷, predstavljat će bračnu stečevinu u kojoj su bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima, ako nisu drugačije ugovorili.¹⁸

To znači da u slučaju kad bi u sudskom postupku bilo utvrđeno da su poslovni udjel ili dionice stečeni prije stupanja na snagu ObZ-a 1998 (do 30. lipnja 1999.), sud bi bio obavezan najprije utvrditi je li poslovni udjel u predmetnom društvu bračna stečevina, pa ako jest, sud bi potom bio obavezan utvrditi doprinos pojedinog bračnog druga u stjecanju te zajedničke imovine. Pritom, sud bi morao voditi računa ne samo o osobnom dohotku i zaradi svakog od bračnih drugova nego i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, brizi oko odgoja i podizanja djece i svakom drugom obliku rada i suradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine. S takvim pri-

¹³ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162/98 (dalje u tekstu: ObZ 1998).

¹⁴ Zakon o braku i porodičnim odnosima, Narodne novine SRH, 11/78, 27/78, 45/89, 59/90, 25/94 (dalje u tekstu: ZBPO).

¹⁵ Pravno shvaćanje sjednice Građanskog odjela VSRH-a Su IVg 1/2006-4 od 8. svibnja 2006.: „Na imovinu stečenu za vrijeme trajanja bračne zajednice do 1. srpnja 1999. kao dana početka primjene Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 162/98) primjenjuju se odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme stjecanja te imovine.“

¹⁶ Da bračni drugovi mogu sporazumom odrediti udjele u zajedničkoj imovini koju, između ostalih, čine i poslovni udjeli, potvrđuje VTSRH u presudi Pž 3007/2022-7 od 16. kolovoza 2023.: „Ovaj sud prihvaća ocjenu prvostupanijskog suda kako su stranke dio njihove zajedničke imovine (udio u društvu P.O. d.o.o. Zagreb) podijelile između sebe sporazumom na način da svaka stranka dobije poslovni udio u visini polovice temeljnog kapitala tog društva. Time su stranke između sebe odredile i doprinos u stjecanju ovog dijela imovine...“

¹⁷ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 75/14, 5/15 (dalje u tekstu: ObZ 2003).

¹⁸ Potvrdu navedenog pronalazimo i u praksi VTSRH-a koji u presudi Pž 5014/2016-7 od 29. ožujka 2017. navodi: „Načelo bračne stečevine je u tome što se sva imovina, pa tako i poslovni udjeli u trgovačkim društvima, stečena radom za vrijeme bračne zajednice, ili potječe iz te imovine, smatra njihovom zajedničkom imovinom, dakle skupnim vlasništvom neodređenih suvlasničkih razmjera, ako je stečena do 30. lipnja 1999., a ukoliko je stečena nakon 21. srpnja 2003., njihovom bračnom stečevinom u suvlasništvu supružnika na jednake dijelove, ako nije drugačije među njima ugovoreno.“

stupom suglasna je pravna teorija¹⁹ i sudska praksa. Tako VTSRH zaključuje: „S obzirom na to da je tužiteljica novčano doprinosila u bračnu zajednicu jer je cijelo vrijeme bila u radnom odnosu, a osim toga je pretežito sama radila u domaćinstvu te preuzela brigu oko odgoja i podizanja djece, sve u smislu odredbe čl. 287. st. 2. ZBPO-a, prvostupanjski sud je ... zaključio da je postojao jednaki doprinos stranaka u njihovom stjecanju...“ (PŽ-3916/2023-2 od 9. siječnja 2024.).²⁰

2.2. Konstitutivni elementi za nastanak bračne stečevine

Teorija obiteljskog prava i sudska praksa složne su u stajalištu da rad kao osnova stjecanja imovine mora biti ostvaren za vrijeme trajanja bračne zajednice da bi imovina koja je na taj način stečena bila bračna stečevina.²¹ U vezi s tim Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VSRH) zaključuje: „... da su bitna obilježja bračne stečevine da je stečena radom ili da potječe iz imovine stečene radom, te da je stečena za vrijeme trajanja bračne zajednice...“ (Rev 393/2011-3 od 5. ožujka 2014.).²²

Bračna stečevina ujedno će biti i imovina koja potječe iz imovine koja je bračna stečevina, neovisno o trenutku derivativnog stjecanja nove imovine (novih stvari ili prava). To je zbog toga što jedanput kad neka stvar ili pravo uđe u sastav bračne stečevine (radom za vrijeme trajanja bračne zajednice), ista ta stvar ili pravo mogu poslije poslužiti za stjecanje neke druge stvari ili prava. Iz toga proizlazi zaključak, u vezi s kojim postoji suglasje teorije obiteljskog prava i sudske prakse, prema kojem će sve što potječe od stvari ili prava koja su bila

¹⁹ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 121–122; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 193; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 20; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 8–11; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–12.

²⁰ Slično stajalište zauzeo je VTSRH u presudi PŽ 4524/2021-3 od 22. veljače 2022., kao i u presudi PŽ 1185/2020-3 od 24. lipnja 2021. u kojoj izrijekom navodi razloge zbog kojih je zaključio da su doprinosi bračnih drugova u stjecanju poslovnih udjela trgovačkog društva bili jednaki: „Neosnovani su žalbeni navodi da bi samo tuženik isključivo doprinio u stvaranju trgovačkih društava budući da suprotno proizlazi iz podataka u spisu. Naime, stranke su cijelo vrijeme braka bile zaposlene, primale plaće, doprinosile stvaranju zajedničke imovine, a tužiteljica je osim što je radila u trgovačkom društvu S. d.o.o. brinula o obitelji, djetetu, domaćinstvu, čak i o tuženikovim roditeljima...“

²¹ Vidi: Hrabar *et al.*, *op. cit.*, bilj. 1, str. 458–460; Belaj, *op. cit.*, bilj. 1, str. 182–183; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 194–195; Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 121; Hrabar, D., Status imovine bračnih drugova – neka pitanja i dvojbe, *Pravo u gospodarstvu*, 41 (2002), 6, str. 46–48; Magličić, V., *Zakonski režim stjecanja imovine tijekom trajanja braka*, magistrski rad, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998., str. 71–84; Nola, S., *Zakonski režim imovinskih odnosa bračnih drugova (usporedba OBZ-a i ZBPO-a)*, *Hrvatska pravna revija*, 6, 2006., 11, str. 66–67.

²² U tom kontekstu važno je istaknuti i stajalište VSRH-a zauzeto u rješenju Rev 48/2010-2 od 10. siječnja 2012.: „... neoboriva presumpcija o jednakim suvlasničkim udjelima odnosi se samo na imovinu stečenu radom za vrijeme trajanja bračne ili izvanbračne zajednice – bračnu ili izvanbračnu stečevinu, a ne i na imovinu koja je kupljena za vrijeme trajanja zajednice isključivo ili barem djelomično vlastitom imovinom bračnog druga, u kojem slučaju dolazi do miješanja bračne stečevine i vlastite imovine (izvan)bračnog druga“.

predmet bračne stečevine, također biti dijelom bračne stečevine, neovisno o tome je li do derivativnog stjecanja novih stvari ili prava došlo tijekom trajanja ili nakon prestanka bračne zajednice.²³ U tom kontekstu stajalište je VSRH-a da: „Bračnu stečevinu ne čini samo ona imovina koju su supružnici stekli za vrijeme trajanja bračne zajednice, nego i ona koja proistječe iz te imovine, pa i u slučaju kad to novo stjecanje bude u korist jednog od supružnika nakon prestanka bračne zajednice“ (Rev 393/2011-3 od 5. ožujka 2014.).

2.3. Pojam poslovnog udjela kao predmeta bračne stečevine ili vlastite imovine bračnih drugova

Pojam poslovnog udjela nije izrijekom definiran u ZTD-u pa se u akademskim izvorima navodi da je poslovni udjel skup prava i obveza člana društva s ograničenom odgovornošću te je izraz članstva u društvu. U tom smislu poslovni udjel označava pravni odnos između društva i njegova člana – imatelja poslovnog udjela.²⁴ Osim navedenog, pojedini autori s pravom upozoravaju na to da je poslovni udjel ujedno i dio imovine člana kojem pripada.²⁵

Razmatrajući navedena određenja pojma poslovnog udjela, zatim instituta bračne stečevine te u konačnici odredbe ZTD-a o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću, dolazi se do zaključka da dijelom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli društva s ograničenom odgovornošću uz uvjet da su novac, stvari ili prava kojima je izvršena uplata poslovnog udjela (čl. 385. i čl. 390. ZTD-a) u trenutku unošenja u društvo bili bračna stečevina. S obzirom na to da se uplatom poslovnih udjela u novcu, odnosno unošenjem stvari i prava u društvo preuzima poslovni udjel te stječe članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću, predmetni poslovni udjel bit će bračna stečevina ako spomenuti novac, stvari i prava potječu iz imovine koja predstavlja bračnu stečevinu.²⁶ Isto bi vrijedilo za slučaj da je jedan od bračnih drugova stekao poslovni udjel

²³ Tako i: Magličić, *op. cit.*, bilj. 21, str. 68 i 82; Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 121–122.

²⁴ Markovinović, H., Prijenos poslovnog udjela - što jest, a što ne bi trebao biti, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 72, 2022., 1–2, str. 216–217. Vidi još: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 103–104; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., Prijenos poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću u uvjetima smjene generacija, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 46, 2025., 1, str. 126; Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima, IV. izmijenjena i dopunjena naklada*, RRIF-plus, Zagreb, 2008., str. 954; Petrović, S., Ceronja, P., *Osnove prava društava - osmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 189–190 i 201; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 22–23; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 23–27; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–12; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 2.

²⁵ Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 216–217; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 205.

²⁶ Vidi akademske izvore literature u bilj. 5 ovog rada. Vidi još i: Alinčić, M., Bakarić Abramović, A., Belajec, V., Dika, M., Hrabar, D., Hrvatinić, B., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac A., *Obiteljski zakon – III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 2013., str. 345; Cikač,

na temelju pravnog posla – ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela (čl. 412. ZTD-a), uz uvjet da je iznos kupoprodajne cijene podmirio iz sredstava koja su bračna stečevina. U tom pitanju relevantna sudska praksa potpuno prihvaća izloženu teoriju obiteljskog i trgovačkog prava.²⁷

Naravno, bračni drugovi mogu odstupati od navedenog zakonskog režima stjecanja bračne stečevine te sklopiti bračni ugovor kojim bi predmetno pitanje pripadanja poslovnog udjela i članstva u društvu mogli regulirati na drugačiji način (čl. 34. u vezi s čl. 40. – 42. ObZ-a 2015). Navedeno stajalište potvrđuje i sudska praksa, pa tako VTSRH zaključuje: „Vrijednost udjela kao i njihova dividenda bračna su stečevina jer su nastale kao posljedica ulaganja novca zarađenog za vrijeme bračne zajednice, ukoliko nije drugačije ugovoreno između samih bračnih drugova“ (Pž 855/2014-2 od 13. rujna 2017.). Dakako, preporučljivo je sklapanje bračnog ugovora pri osnivanju društva s ograničenom odgovornošću, odnosno stjecanja poslovnog udjela u njemu jer se na taj način podiže razina pravne sigurnosti i za bračne drugove kao imatelje i suovlaštenike na predmetnom poslovnom udjelu i za treće osobe koje bi s njima ulazile u pravni posao glede tog dijela imovine.²⁸

Također, neovisno o zakonskoj presumpciji da je ono što je stečeno ulaganjem bračne stečevine ili na temelju rada za vrijeme trajanja bračne zajednice bračna stečevina, svaki od bračnih drugova mogao bi u sudskom postupku tvrditi da je poslovni udjel stečen uplatom, odnosno unosom vlastite imovine kao uloga u društvo, a na temelju čega je preuzeo predmetni poslovni udjel i postao članom društva. Međutim, imajući u vidu složen dokazni postupak koji je vezan uz utvrđivanje činjenica odlučnih za ocjenu osnovanosti navoda stranaka o tome je li riječ o imovini koja je stečena radom tijekom trajanja bračne zajednice ili pak o vlastitoj imovini jednog od bračnih drugova, od velike je važnosti i pravilo o teretu dokaza iz članka 221.a Zakona o parničnom postupku.²⁹ U vezi s tim VSRH je zauzeo sljedeće pravno shvaćanje: „Prema odredbi čl. 219. st. 1. ZPP, svaka stranka dužna je iznijeti činjenice i predložiti dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivnika, te u smislu citirane odredbe

V., Podjela bračne stečevine s osvrtom na poslovne udjele u d.o.o.-u, *Financije, pravo i porezi*, 2015, 6, str. 182.

²⁷ O poslovnom udjelu kao predmetu bračne stečevine sudska praksa izjašnjavala se u sljedećim predmetima: vidi VTSRH Pž 465/2025-2 od 6. ožujka 2025.; Pž 2290/2021-2 od 14. studenog 2022.; Pž 818/2020-2 od 25. kolovoza 2021.; Pž-1185/2020 od 24. lipnja 2021.; Pž 5432/2018-4 od 16. srpnja 2020.; Pž 3527/2018-3 od 28. svibnja 2020.; Pž 2823/2019-2 od 30. svibnja 2019.; Pž 1055/2019-2 od 14. veljače 2019.; Pž 1496/2015-2 od 16. listopada 2018.; Pž 855/2014-2 od 13. rujna 2017.; Pž 2631/2015-9 od 5. siječnja 2016.

²⁸ Tako i: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 209; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 18.

²⁹ Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23, 146/25 (dalje u tekstu: ZPP).

ZPP svaka stranka je dužna dokazati one činjenice koje joj idu u prilog. Dakle, ako se radi o imovini stečenoj za vrijeme trajanja braka ili izvanbračne zajednice, teret dokaza je na onoj stranci koja tvrdi da imovina ne predstavlja (izvan)bračnu stečevinu time što treba dokazati da ta imovina predstavlja vlastitu imovinu“ (Rev-263/2024-2 od 6. veljače 2025.).³⁰ Identičan pristup u primjeni pravila o teretu dokaza nalazimo i u praksi VTSRH-a koji je ocijenio „... da je poslovni udjel koji je tuženik stekao temeljem Ugovora o prijenosu poslovnog udjela s D. F. 2 bračna stečevina jer tuženik nije uspio dokazati da se radi o vlastitoj imovini pa se primjenjuje presumpcija iz članka 249. stavka 1. Obiteljskog zakona“ (Pž 3998/2024-3 od 22. srpnja 2025.).³¹ Može se stoga zaključiti da je za određenje je li poslovni udjel dio bračne stečevine ili vlastite imovine pojedinog bračnog druga „bitan izvor imovine kojom je stečen“.³² Ako bi bračni drug u sudskom postupku dokazao da je u društvo unio vlastitu imovinu (npr. novčana sredstva stečena darovanjem odnosno nasljeđivanjem ili ušteđevinu ostvarenu prije zasnivanja izvanbračne zajednice odnosno sklapanja braka), tad bi primjenom odredbe članka 39. ObZ-a 2015 i poslovni udjel bio njegova vlastita imovina, a ne bračna stečevina.

Iste pravne posljedice nastale bi u slučaju da je jedan bračni drug stekao poslovni udjel prije ili nakon prestanka bračne zajednice jer bi i u tom slučaju predmetni poslovni udjel bio vlastita imovina tog bračnog druga. Prema teoriji obiteljskog prava, za postojanje bračne zajednice nije dovoljno samo postojanje braka u formalnom smislu, već je potrebna volja (*animus*) bračnih drugova da žive u bračnoj zajednici, tj. da ostvaruju i dijele sadržaje takve životne zajednice, čak i ako faktički žive odvojeno. U skladu s time, nestankom volje bračna zajednica može prestati iako su bračni drugovi formalnopravno još uvijek u braku.³³ Navedeno stajalište potvrđuje i sudska praksa, pa je tako VTSRH u presudi Pž 80/2017-2 od 18. prosinca 2019. zaključio da poslovni udjel predstavlja vlastitu imovinu tuženika jer usprkos postojanju braka stranaka, u trenutku stjecanja predmetnog poslovnog udjela nije postojala njihova bračna zajednica, a što se

³⁰ Predmetnim stajalištem VSRH je potvrdio identično stajalište koje je zauzeo u presudi Rev-845/2022-2 od 22. studenog 2023.

³¹ U tom kontekstu vrijedi upozoriti na ujednačenost sudske prakse što se tiče primjene pravila o teretu dokaza. Tako je VTSRH u presudi i rješenju Pž 4676/2019-2 od 27. travnja 2020. na odgovarajući način primijenio pravilo o teretu dokaza u postupku u kojem je prvotuzenik nastojao dokazati da je poslovni udjel pri osnivanju društva s ograničenom odgovornošću u cijelosti uplatio iz vlastite imovine. U još jednoj presudi VTSRH zaključuje da „... tijekom postupka tuženik nije dokazao da je poslovni udjel stekao besplatnim pravnim poslom (darovanjem), da bi se smatralo da je taj poslovni udjel njegova posebna imovina...“ (Pž 2631/2015-9 od 5. siječnja 2016.).

³² Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 121–122.

³³ Prestanak bračne zajednice u pravilu se očituje činjenicom napuštanja zajedničkog doma (mjesto stanovanja) jednog od bračnih drugova i to s namjerom da bračna zajednica prestane. Drugi oblik prestanka bračne zajednice odnosi se na to da bračni drugovi žive zajedno (*corpus*), no nedostaje voljni element braka (*animus*) pri čemu manjkaju svi sadržaji koji čine brak. Prema: Hrabar et al., *op. cit.*, bilj. 1, str. 96 i 459–460.

očitovalo u tome da stranke nisu zajednički živjele te su njihovi međusobni odnosi bili teško i trajno poremećeni.³⁴

Dakle, iz činjenice da su stranke u sudskom postupku bile u braku u trenutku osnivanja društva s ograničenom odgovornošću ne treba automatizmom izvoditi zaključak da je poslovni udjel u tom društvu njihova bračna stečevina. Potrebno je tijekom dokaznog postupka utvrditi „...da li je predmetno društvo osnovano za vrijeme trajanja bračne zajednice, na koji način odnosno iz kojih izvora je uplaćen temeljni kapital te da li je poslovni udjel stečen uz plaćanje ili bez naknade, u kojem slučaju ne bi bila riječ o bračnoj stečevini“.³⁵

2.4. Bračni drugovi kao imatelji (ne suvlasnici) poslovnih udjela

Kada je riječ o poslovnim udjelima u kontekstu bračne stečevine, svakako bi još bilo potrebno istaknuti da autori iz područja statusnog trgovačkog prava zaključuju da je primjereno bračne drugove smatrati imateljima, a ne suvlasnicima poslovnih udjela. Obrazloženje za to pronalaze u činjenici što: „Pravo koje član društva ima s obzirom na poslovni udio ne može se označiti vlasništvom, jer taj udio ne može biti predmetom vlasništva. Nije riječ o stvari, nego o članstvu u društvu, a na tome se ne može steći vlasništvo. ... Zato se za člana društva može reći da je imatelj poslovnog udjela, da mu taj udio pripada, ali ne i da je njegov vlasnik“.³⁶ S navedenim teorijskim stajalištem suglasna je i sudska praksa, pa tako VSRH zaključuje da „... ne postoji pravo vlasništva trgovačkih društava niti poslovnih udjela u trgovačkom društvu u stvarno pravnom smislu te stoga pojedinci ne mogu biti nositeljem prava vlasništva ili suvlasništva određenog trgovačkog subjekta ili udjela u trgovačkom društvu u stvarno pravnom smislu, ali to ne znači da poslovni udjel ne može predstavljati imovinu (imovinsko pravo) u smislu stjecanja bračne stečevine budući da se ne radi o istoznačnim pravnim pojmovima“ (Rev 703/2023-3 od 28. studenog 2023.). Identično stajalište zauzima i VTSRH koji o tom pitanju zaključuje: „Poslovni udjeli u trgovačkim društvima stečeni tijekom braka (bračne zajednice – napomena autora) ulaze u bračnu stečevinu te su bračni drugovi u toj situaciji ovlaštenici na poslovnom

³⁴ Sudska praksa potvrđuje da je za pravilno utvrđenje toga je li poslovni udjel bračna stečevina vrlo važno utvrditi točan trenutak prestanka bračne zajednice, a koji se u pravilu razlikuje od trenutka prestanka braka. U tom smislu VTSRH navodi: „Između stranaka je nesporno da su bile u braku i to u razdoblju od 2. srpnja 2005. do 21. siječnja 2022. kada je Općinski građanski sud u Zagrebu donio djelomičnu presudu ... kojom je razveo brak između tužiteljice i tuženika ... premda je zajednica života između stranaka prestala još 4. travnja 2020. što je tužiteljica navela u tužbi, a tuženik tu činjenicu nije osporio pa je zato ovaj sud smatra istinitom“ (Pž 3998/2024-3 od 22. srpnja 2025.).

³⁵ Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 32 i 39.

³⁶ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 112. Tako i: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 954; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 24, str. 34; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 9, 22, 26 i 32; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 44–45; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 12–13.

udjelu (ili poslovnim udjelima) u smislu čl. 417. st. 1. čl. Zakona o trgovačkim društvima ... a ne suvlasnici kako to pogrešno smatra prvostupanjski sud...“ (Pž 465/2025-2 od 5. ožujka 2025.).³⁷

2.5. Imovina društva s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine

Jedno od pitanja koje se u praksi pokazalo prijepornim jest postoji li pravno uporište na temelju kojeg bi neupisani bračni drug mogao tražiti donošenje presude kojom bi se utvrdilo da je imovina u vlasništvu društva s ograničenom odgovornošću, čiji je član i imatelj poslovnog udjela drugi bračni drug (primjerice nekretnine, plovila, motorna vozila ili pak potraživanja prema trećim osobama), zajednička imovina odnosno bračna stečevina obaju bračnih drugova. Postavljanje takvih tužbenih zahtjeva nije rijetkost u praksi, a posljedica je pogrešnog shvaćanja prema kojem je bračni drug koji je imatelj poslovnog udjela i član društva zapravo vlasnik predmetnog društva i svega što predstavlja imovinu tog društva. U teoriji statusnog trgovačkog prava kao i u sudskoj praksi naglašava se da članove trgovačkog društva ne treba smatrati ni zvati vlasnicima društva jer „poslovni udio ne znači da članu društva koji ga ima pripadaju imovinska prava na onome što čini imovinu društva“ (vidi *supra* – poglavlje 2.4.).³⁸

Naime, prema temeljnim postulatima statusnog trgovačkog prava društvo s ograničenom odgovornošću samostalan je pravni subjekt koji ima pravnu i poslovnu sposobnost (čl. 4. i 5. ZTD-a), koje mu omogućavaju da stječe imovinu koja je različita i odvojena od imovine članova društva, ujedno i imatelja poslovnih udjela.³⁹ Zbog toga se u pravnoj teoriji ističe da zbog toga što je jedan bračni drug imatelj poslovnog udjela ne proizlazi da njemu kao članu društva pripadaju imovinska prava na svemu što čini imovinu tog društva. Dakle, društvo s ograničenom odgovornošću te bračni drug koji je imatelj poslovnog udjela i član društva različiti su pravni subjekti čija se imovina razlikuje.⁴⁰ Time dolazimo do

³⁷ Da „... nije riječ o stjecanju vlasništva poslovnih udjela, već o stjecanju položaja ovlaštenika na poslovnom udjelu...“, zaključuje i VTSRH u presudi Pž 4469/2017 od 17. prosinca 2019.

³⁸ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 109 i 128. Tako i: Rešetar, B., *op. cit.*, bilj. 5, str. 163; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 30; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 32 i 39; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 12–13; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 3.

³⁹ Dakle, kad društvo kupi stvar ili kad neka fizička ili pravna osoba u društvo uloži neku stvar, samo društvo stječe pravo vlasništva nad tom stvarju te predmetno pravo postaje dijelom imovine društva, koja se razlikuje od imovine njegovih članova. O tome detaljnije u: Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 24, str. 24 i 33–34.

⁴⁰ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 109 i 128; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 24, str. 34; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 7, str. 124; Rešetar, B., *op. cit.*, bilj. 5, str. 163; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 30; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 32 i 39; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 12–13; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 3.

zaključka da ono što se nalazi u imovini društva ne može biti dijelom imovine člana istog tog društva, pa samim time ne može biti ni dijelom zajedničke imovine odnosno bračne stečevine člana društva i njihovih bračnih drugova. Navedeno stajalište potvrđuje VTSRH koji navodi: „Društvo s ograničenom odgovornošću ima svoju posebnu imovinu različitu od imovine člana društva. ... Slijedom navedenog, ne postoji jedinstvo imovine društva i imovine njegovih članova. Članovi društva tu imovinu često bez osnove poistovjećuju. Bračnu stečevinu mogu činiti samo poslovni udjeli u društvu, ne i imovina društva u kojem bračni drugovi imaju suvlasništvo nad poslovnim udjelima. Kod takvog stanja stvari, brod K. nikada nije bio niti može postati bračna stečevina tužiteljice i drugotuženika kao bivših bračnih drugova“ (PŽ-2575/2017 od 8. svibnja 2018.).

U tom kontekstu treba istaknuti da bi tužbeni zahtjev neupisanog bračnog druga trebao biti usmjeren na utvrđenje da je poslovni udjel koji u predmetnom društvu ima upisani bračni drug dio njihove zajedničke imovine odnosno bračne stečevine. Naime, jedino se taj poslovni udjel kao skup članskih prava i obveza upisanog bračnog druga nalazi u njegovoj imovini, ali ne i imovina samog društva. Samim time, poslovni udjel u društvu (ne i imovina društva) mogao bi biti dio zajedničke imovine odnosno bračne stečevine, uz uvjet da je novac koji je upisani bračni drug uplatio kao ulog, u trenutku unošenja u društvo bio njihova zajednička imovina, odnosno bračna stečevina. Navedeno stajalište potvrđuje VSRH koji u vezi s tim zaključuje: „Prema pravnom shvaćanju revizijskog suda, ukoliko je tužiteljica smatrala da u odnosu na utužena novčana sredstva ima određena imovinska prava iz članka 252. ObZ-a, tada je tužbeni zahtjev morao biti usmjeren na utvrđenje da je poslovni udjel koji u tom društvu ima tuženik bračna stečevina stranaka...“ (Rev 2128/2010-2 od 18. prosinca 2012.).⁴¹ Identičan pristup pronalazimo i u praksi VTSRH-a koji o tom pitanju navodi: „... imovina trgovačkog društva M. d.o.o. ... nije niti može biti bračna stečevina ... bračna stečevina su mogli biti samo poslovni udjeli trgovačkog društva M. d.o.o.“ (PŽ 2763/2018-2 od 4. svibnja 2020.). Time su VSRH i VTSRH potvrdili prethodno izneseno stajalište prema kojem ono što se nalazi u imovini društva ne može biti dijelom imovine člana istog tog društva, pa samim time ne može ni biti dijelom zajedničke imovine odnosno bračne stečevine člana društva i njihovih bračnih drugova.

⁴¹ Slično stajalište pronalazimo u još jednoj revizijskoj presudi u kojoj VSRH navodi: „Imovinu, pa tako i zajedničku imovinu bračnih drugova, može predstavljati samo poslovni udjel, kao samostalna pravna kategorija...“ (Rev 1176/2010-2 od 11. prosinca 2012.).

3. RAZLIČITE PRAVNE OSNOVE STJECANJA POSLOVNIH UDJELA U IMOVINU BRAČNIH DRUGOVA TE UČINCITAKVA STJECANJA NA ČLANSTVO U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Prema teoriji obiteljskog imovinskog prava, poslovni je udjel bračna stečevina obaju bračnih drugova neovisno o tome što ga je formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova uplatom, naravno uz uvjet da su novac, stvari ili prava kojima je izvršena uplata bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine. U prethodno navedenom slučaju dolazi do stjecanja poslovnog udjela u imovinu obaju bračnih drugova, ali po različitim pravnim osnovama.⁴² Tako bračni drug koji je nominalno upisan u knjigu poslovnih udjela kao imatelj poslovnog udjela i član društva poslovni udjel stječe na temelju ugovora o osnivanju društva u trenutku upisa društva u sudski registar (čl. 387. u vezi s čl. 396. i čl. 4. ZTD-a)⁴³ ili na temelju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela u trenutku njegova upisa kao člana društva u knjigu poslovnih udjela, odnosno u trenutku podnošenja uredne prijave za upis u tu knjigu (čl. 412. u vezi s čl. 411. ZTD-a). Pojedini autori s pravom ističu da neovisno o tome što je „u imovinskom smislu došlo do prijenosa poslovnog udjela već u trenutku sklapanja ugovora o prijenosu poslovnog udjela ... društvo je sve do upisa promjene u knjizi poslovnih udjela ovlašteno tretirati prijašnjeg imatelja kao svog člana“.⁴⁴ Drugim riječima, tek od trenutka prispjeća uredne prijave društvu stjecatelj poslovnog udjela prema društvu stječe sva prava i obveze te ga je društvo dužno priznati kao člana.⁴⁵ U skladu s time, u teoriji statusnog trgovačkog prava izvodi se zaključak da valjana prijava za upis promjene članstva u knjizi poslovnih udjela ima značenje samog upisa u knjizi poslovnih udjela bez obzira na to je li upis stvarno i obavljen te da se u takvim slučajevima članom društva uvijek treba smatrati osoba čije je stjecanje poslovnog udjela prijavljeno upravi društva.⁴⁶

⁴² Tako i: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 128; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 204–205; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 16; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–12.

⁴³ Treba voditi računa o tome da poslovni udjel ne nastaje u trenutku sklapanja društvenog ugovora, već u trenutku upisa osnivanja društva u sudski registar, o čemu se izjasnila i sudska praksa – vidi presudu VTSRH-a PŽ 7475/2004-3 od 6. veljače 2007.: „Obzirom da poslovni udio podrazumijeva prava i obveze člana društva u tom društvu, te budući da društvo nastaje u trenutku upisa osnivanja društva u sudski registar, poslovni udjel nastaje u trenutku upisa osnivanja društva u taj registar.“

⁴⁴ Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 224.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 224. Vidi još: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 967; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126–127; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 25 i 31; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 61–62; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 8.

⁴⁶ Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 965–966. Pojedini autori u vezi s tim dodatno ističu da „sve dok se ne podnese uredna prijava za upis promjene članstva u knjizi poslovnih udjela, društvo će kao člana priznavati prenositelja koji je još uvijek upisan u knjizi poslovnih udjela, premda mu u imovinskom smislu poslovni udio više ne pripada“. Tako: Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 224.

S druge strane, bračni drug koji nije bio stranka ugovora o osnivanju društva odnosno ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela predmetni poslovni udjel stekao je *ex lege* u trenutku ispunjenja zakonskih pretpostavki predviđenih za stjecanje bračne stečevine (čl. 36. ObZ-a 2015), od kojeg trenutka je poslovni udjel sastavni dio njegove imovine.⁴⁷ Upravo ta razlika u pravnoj osnovi stjecanja poslovnog udjela u praksi dovodi do problema zbog toga što je u pravilu samo jedan od bračnih drugova, i to onaj koji je bio stranka prethodno navedenih ugovora, upisan kao imatelj poslovnog udjela i član društva u knjizi poslovnih udjela. Prema pravilima statusnog trgovačkog prava, upis u knjigu poslovnih udjela od iznimne je važnosti jer se članom društva smatra samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud⁴⁸ (čl. 411. ZTD-a), pa se drugi bračni drug (onaj koji je poslovni udjel stekao *ex lege*) ne smatra članom društva, što potvrđuje i sudska praksa. U tom pogledu VTSRH navodi da je „prema članku 411. stavku 1. Zakona o trgovačkim društvima u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud“ (Pž 4676/019 od 7. travnja 2020.).⁴⁹

Dakle, rukovodeći se činjenicom da u ZTD-u nema odredaba o *ipso iure* stjecanju poslovnog udjela kao bračne stečevine, neupisanom bračnom drugu za stjecanje poslovnog udjela u imovinskom smislu važan je trenutak ispunjenja zakonskih pretpostavki predviđenih u odredbi članka 36. ObZ-a 2015. Međutim, za stjecanje položaja člana u odnosu prema društvu, za tog bračnog druga važan je upis u knjigu poslovnih udjela, odnosno trenutak podnošenja uredne prijave za upis u knjigu poslovnih udjela kako je propisano odredbama članaka 410. i 411. ZTD-a.⁵⁰ Navedena pravila statusnog trgovačkog prava u koliziji su s

⁴⁷ Vidi akademske izvore literature u bilj. 5 ovog rada. Vidi još i: Dugar, G., *Division of an Equity Stake in a Company Due to Division of Common Property of the Spouses*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 61 (2014) 2, str. 201–202, 204 i 216; Rijavec, V., *Udeležba zakoncev v kapitalnih gospodarskih družbah*, *Podjetje in delo*, 32 (2006) 8, str. 1706–1707; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 7, str. 123; Cikač, *op. cit.*, bilj. 26, str. 182.

⁴⁸ Premda se odredbom čl. 411., st. 1. ZTD-a propisuje da je u odnosu na društvo član samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud (napomena autora), istaknuti autori iz područja trgovačkog prava smatraju da će „za potrebe utvrđenja koga je društvo dužno priznati kao člana, biti dostatna uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela čak i ako o promjeni nije obaviješten registarski sud.“ Prema: Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 223–224. Slično stajalište može se pronaći i kod drugih autora: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 967; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126–127; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 25 i 31; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 61–62; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 8.

⁴⁹ Identično stajalište izraženo je i u presudi VTSRH-a Pž 3063/2005-3 od 5. lipnja 2008.

⁵⁰ Tako i: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 198 i 205–206; Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 110–111 i str. 124, bilj. 147g; Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 218, str. 222–223 i str. 241; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126–127; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 24; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 61–62; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–12; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 8.

temeljnim postavkama obiteljskog imovinskog prava prema kojima bi poslovni udjel *ex lege* bio bračna stečevina, odnosno zajednička imovina bračnih drugova, uz uvjet da su ispunjene zakonske pretpostavke propisane odredbama ObZ-a, odnosno ZBPO-a, ovisno o tome koji je od navedenih zakona bio na snazi u trenutku stjecanja predmetnog poslovnog udjela. Samim time drugi bračni drug koji je poslovni udjel stekao *ex lege* trebao bi se moći legitimirati prema svim trećim osobama, ali i prema samom društvu kao član društva i ovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu, što je rezultat shvaćanja da je poslovni udjel jedinstvena cjelina koja nije djeljiva (čl. 36. ObZ u vezi s čl. 417. ZTD-a).^{51, 52}

Navedeno stajalište potvrđuje i recentna sudska praksa. Tako VTSRH u obrazloženju presude Pž 1185/2020-3 od 24. lipnja 2021. navodi: „U slučaju kada je jedan bračni drug nositelj poslovnog udjela u određenom društvu, a društvo je osnovano za vrijeme trajanja braka (bračne zajednice – napomena autora), drugi bračni drug je ovlaštenik na tom poslovnom udjelu u smislu odredbe čl. 417. ZTD-a u vezi s odredbama Zakona o braku i porodičnim odnosima, a kasnije i Obiteljskog zakona. U smislu navedene odredbe Zakona o trgovačkim društvima, izraz ‘više ovlaštenika na poslovnom udjelu’ označava i slučaj kada je poslovni udjel stekao jedan bračni drug. Drugi je bračni drug ovlaštenik na tom udjelu što znači da bračnim drugovima zajedno i nepodijeljeno pripada taj poslovni udio. Oni nisu pojedinačno i svaki za sebe članovi društva pa se u knjigu poslovnih udjela uz poslovni udio koji im zajednički pripada upisuje svaki od njih.“⁵³

U nastavku rada nastojat ćemo analizom akademskih izvora i dostupne sudske prakse pronaći odgovore na pitanja koja su se pokazala spornima te u konačnici objasniti kako bi se mogao poboljšati nezavidan položaj drugog bračnog druga koji je poslovni udjel stekao *ex lege* u zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu, no zbog primjene pravila ZTD-a nije postao članom društva pa samim time ne može ostvarivati upravljačka i imovinska prava⁵⁴, a ta članska prava proizlaze iz poslovnog udjela na kojem je i sam imatelj i suovlaštenik zajedno s (bivšim) bračnim drugom koji je upisan u knjigu poslovnih udjela (čl. 36. ObZ-a 2015 u vezi s čl. 417. ZTD-a).

⁵¹ Tako i: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 206; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 7, str. 131; Cikač, *op. cit.*, bilj. 26, str. 182.

⁵² Mogućnost da se jednog bračnog druga poima kao suovlaštenika na poslovnom udjelu društva spominju i: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 123; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 27; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 45 i 53; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 12–13.

⁵³ Identično stajalište pronalazi se i u drugim presudama VTSRH-a – vidi primjerice Pž 3623/2022-2 od 7. rujna 2022.; Pž 2631/2015-9 od 5. siječnja 2016.

⁵⁴ U vezi s tim Barbić navodi da „... u društvu može ostvarivati prava samo onaj bračni drug koji je njegov član ... Drugi bračni drug može zahtijevati da ga se u knjizi poslovnih udjela upiše kao suimatelja poslovnog udjela, pa to i ostvariti sudskim putem.“ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 124, bilj. 147g.

4. MEHANIZMI ZAŠTITE PRAVNOG POLOŽAJA BRAČNOG DRUGA KOJI NIJE UPISAN U KNJIGU POSLOVNIH UDJELA

4.1. Sadržaj tužbe i tužbenog zahtjeva te mehanizmi za provedbu upisa u knjigu poslovnih udjela

Ako bračni drug koji je u knjizi poslovnih udjela upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela ne bi bio spreman na postizanje nagodbe odnosno sklapanje bračnog ugovora ili ugovora o (nenaplatnom) prijenosu poslovnog udjela s neupisanim bračnim drugom te takvom dispozicijom omogućio tom bračnom drugu podnošenje uredne prijave upravi društva⁵⁵ na temelju koje bi se proveo upis u knjigu poslovnih udjela kao člana društva i suovlaštenika na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu, tada bi traženje odgovarajuće sudske zaštite bilo jedino sredstvo na raspolaganju neupisanom bračnom drugu. Kako navode pojedini autori, preduvjet za ostvarenje odgovarajuće sudske zaštite svakako je ispravno postavljanje tužbe i tužbenog zahtjeva.⁵⁶

Odgovarajuća sudska zaštita bračnog druga koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela kao suovlaštenik na poslovnom udjelu i član društva trebala bi se osigurati vodeći računa o tome da zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu može predstavljati poslovni udjel, ali ne i imovina predmetnog društva (o tome detaljnije *supra* – poglavlje 2.5.). U skladu s time, bračni drug koji traži pravnu zaštitu od Trgovačkog suda⁵⁷ koji je mjesno nadležan trebao bi postaviti tužbu i tužbeni zahtjev s ciljem ishoda deklaratorne sudske odluke kojom se utvrđuje:

⁵⁵ U skladu s odredbama ZTD-a, neupisani bračni drug u tom bi slučaju bio dužan upravi društva uz prijavu dostaviti spomenutu nagodbu, bračni ugovor odnosno ugovor o (nenaplatnom) prijenosu poslovnog udjela kao dokaz o nastalim promjenama te da je zainteresirana osoba ovlaštena na podnošenje prijave za upis u knjigu poslovnih udjela (čl. 410., st. 2.). Osim navedenog, neupisani bračni drug bio bi dužan upravi društva dostaviti i izjavu na kojoj je ovjeren potpis od strane javnog bilježnika da nije pravomoćno osuđen za kazneno djelo financiranja terorizma ili kazneno djelo pranja novca, odnosno da su prestale pravne posljedice osude te da mu nije uvedena međunarodna mjera ograničavanja raspolaganja imovinom, odnosno da je takva mjera ukinuta. Izjava se može dati i u ugovoru kojim se prenosi poslovni udio (čl. 411., st. 2. u vezi s čl. 410., st. 2. ZTD-a). Tako i: Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 224, 231 i 241; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 43 i 44.

⁵⁶ Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 37; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 6.

⁵⁷ O pitanju stvarne nadležnosti najprije se izjasnio VTSRH koji je zauzeo stajalište da su za suđenje u takvim predmetima, u skladu s odredbom članka 34., stavka 2. ZPP-a, stvarno nadležni općinski sudovi (Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici sudaca VTSRH-a od 19. lipnja 2008., posl. br. 7 Su-55/08). Međutim, stajalište suprotno od navedenog zauzeo je VSRH u brojnim rješenjima koja je donosio u povodu izazivanja sukoba nadležnosti (vidi primjerice rješenja posl. br. Gr1 294/2009-2 od 18. studenog 2009., Gr1 100/2012-2 od 10. travnja 2012., Gr1 487/2012-2 od 27. rujna 2012., Gr1 578/2012-2 od 1. listopada 2012.). U predmetnim rješenjima, VSRH je zauzeo stajalište da su za suđenje u takvim predmetima, u skladu s odredbom članka 34.b, točke 2. ZPP-a, stvarno nadležni trgovački sudovi. Izneseno stajalište VSRH-a prevladalo je u sudskoj praksi pa je i VTSRH, očigledno potaknut stajalištem VSRH-a, zauzeo novo pravno shvaćanje na 17. sjednici odjela trgovačkih i ostalih sporova od 20. prosinca 2012. prema kojem je „za suđenje u sporu radi

- a) da određeni poslovni udjel⁵⁸ predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu njega i bračnog druga koji je upisan kao član društva i imatelj istog poslovnog udjela (tužitelj i tuženika)
- b) da je neupisani bračni drug (tužitelj), u skladu s odredbom članka 417. ZTD-a, suovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu⁵⁹ zajedno s bračnim drugom koji je u knjizi poslovnih udjela upisan kao član društva i imatelj istog poslovnog udjela (tuženikom).

Na taj bi način, u slučaju pozitivnog ishoda sudskog postupka, bračni drug (tužitelj) potvrdio da je predmetni poslovni udjel stekao *ex lege* u zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu u istom trenutku kad ga je formalnopravno bio stekao njegov bračni drug (na temelju ugovora o osnivanju društva ili na temelju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela). Ipak, relevantne odredbe ZTD-a upućuju nas na zaključak da za stjecanje članstva u društvu nije dovoljna samo pravomoćna presuda kojom se utvrđuje da poslovni udjel predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu, kao i to da je neupisani bračni drug, suovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu zajedno s bračnim drugom koji je u knjizi poslovnih udjela upisan kao član društva i imatelj istog poslovnog udjela. Da bi takva presuda proizvodila učinke i prema samom društvu, potrebno je o tome obavijestiti društvo.⁶⁰

Dakle, bračni bi drug (tužitelj) nakon ishoda deklaratorne presude došao u poziciju da prema upravi društva podnese urednu prijavu za

utvrđenja prava suvlasništva na bračnoj stečevini na poslovnom udjelu, stvarno nadležan trgovački sud". Predmetno shvaćanje i danas je neizmijenjeno u sudskoj praksi – vidi primjerice presudu VTSRH-a PŽ 3527/2018-3 od 28. svibnja 2020. O stvarnoj nadležnosti sudova za rješavanje pitanja vezanih uz poslovne udjele kao dijela bračne stečevine vidi: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 196–201; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 27–28; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 34–37; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–16.

⁵⁸ Pojedini autori s pravom ističu da se kod postavljanja tužbenog zahtjeva poslovni udjel u odnosu na koji se traži utvrđenje da je zajednička imovina odnosno bračna stečevina mora individualizirati na odgovarajući način, tj. da se treba označiti rednim brojem pod kojim je upisan u knjizi poslovnih udjela te da se treba navesti nominalni iznos tog poslovnog udjela. To zato što tuženi bračni drug može biti imatelj većeg broja poslovnih udjela u istom društvu. Prema: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 108; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 38.

⁵⁹ U kojem je dijelu bračni drug koji je u procesnoj ulozi tužitelja ovlaštenik na poslovnom udjelu, ovisit će o tome smatra li on da je poslovni udjel zajednička imovina, odnosno bračna stečevina. U skladu s time, on će i urediti tužbeni zahtjev na odgovarajući način.

⁶⁰ Identičan zaključak iznosi se u teoriji statusnog trgovačkog prava što se tiče nasljeđivanja poslovnog udjela nakon smrti imatelja poslovnog udjela i člana društva. Budući da je i u tom slučaju riječ o *ex lege* stjecanju poslovnog udjela u imovinu druge osobe (nasljednika), istaknuti autori navode da: „... smrt ostavitelja predstavlja važan trenutak za stjecanje poslovnog udjela, dok je za stjecanje položaja člana u odnosu prema društvu važan upis u knjigu poslovnih udjela. ... za stjecanje članstva u društvu nije dovoljno samo pravomoćno rješenje o nasljeđivanju kojim su utvrđeni nasljednici na poslovnom udjelu ostavitelja ... Kako bi rješenje proizvodilo učinke i prema samom društvu čiji se poslovni udio naslijedilo, potrebno je o tome obavijestiti samo društvo.“ Prema: Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126–127.

upis u knjigu poslovnih udjela u svojstvu člana društva i suovlaštenika na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu (čl. 410., st. 2. i čl. 411., st. 2. u vezi s čl. 417. ZTD-a), a s takvim pristupom suglasna je i sudska praksa. U vezi s time VTSRH navodi: „... ako bi tužiteljica u odnosu na prvotuženika ishodila pravomoćnu presudu, ona bi sukladno odredbi članka 410. stavak 2. ZTD-a kao zainteresirana osoba trebala podnijeti upravi prijavu za upis svog ‘suvlasništva’ (‘suovlaštenništva’ – napomena autora) na poslovnom udjelu u knjigu poslovnih udjela (zapravo, prijavu da je ona uz prvotuženika imatelj predmetnog udjela), a i uprava društva drugotuženika bi na temelju saznanja za pravomoćnu presudu bila dužna u knjizi poslovnih udjela upisati izmjenu podataka vezanih uz poslovni udjel i o tome izvijestiti registarski sud. Dakle, ... tužiteljica je dužna temeljem pravomoćne presude podnijeti društvu drugotuženika prijavu za upis u knjizi poslovnih udjela te se prema članku 411. stavku 2. ZTD-a smatra da je u knjizi poslovnih udjela upis obavljen s danom kada društvu prisprije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen“ (Pž 4676/2019 od 27. travnja 2020.).⁶¹

Time bi bračni drug koji je podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela došao korak bliže konačnom cilju – mogućnosti da se prema trećim osobama i samom društvu legitimira kao član društva i suovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu, čime bi stekao mogućnost ostvarivanja upravljačkih i imovinskih članskih prava zajedno s upisanim bračnim drugom, a što je rezultat shvaćanja da je poslovni udjel jedinstvena cjelina koja nije djeljiva (čl. 36. ObZ-a u vezi s čl. 417. ZTD-a).⁶² Premda se odredbom članka 411., stavka 1. ZTD-a propisuje da je u odnosu na društvo član samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud (napomena autora), istaknuti autori smatraju da će „za potrebe utvrđenja koga je društvo dužno priznati kao člana, biti dostatna uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela čak i ako o promjeni nije obaviješten registarski sud. ... Kad bi se inzistiralo na kumulativnom ispunjenju obiju pretpostavki, društvo bi moglo i nakon zaprimanja uredne prijave opstruirati člana u ostvarenju njegovih članskih prava odbijajući o njegovu članstvu obavijestiti registarski sud. Takvo bi tumačenje bilo apsurdno, a postupanje društva u konačnici bi bilo i zloupotreba

⁶¹ Identično stajalište izraženo je i u recentnoj presudi Pž 3998/2024-3 od 22. srpnja 2025. u kojoj VTSRH zaključuje: „... ako bi sud utvrdio da je poslovni udjel bračna stečevina ovdje parničnih stranaka ... tada bi tužiteljica na temelju te pravomoćne presude mogla upravi društva podnijeti prijavu za upis sebe kao ovlaštenika na točno određenom poslovnom udjelu odnosno dijelu tog poslovnog udjela u knjizi poslovnih udjela.“ Na istom stajalištu temelji se još jedna presuda i rješenje VTSRH-a: „Naime, takva vrsta promjene (upisa) vrši se na temelju prijave i popisa članova društva koji Uprava društva dostavlja registarskom sudu sa odgovarajućim dokazima o nastalim promjenama, a sve kako je to propisano čl. 411. ZTD“ (Pž 2494/2019-3 od 2. listopada 2020.).

⁶² Tako i: Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 204–205; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 123.

prava.⁶³ Autor rada priklanja se citiranom tumačenju jer u protivnom ‘zaštitna odredba’ iz članka 411., stavka 2. ZTD-a kojom se presumira upis u knjigu poslovnih udjela već samim podnošenjem uredne prijave za upis ne bi ostvarivala nikakvu funkciju zaštite bračnog druga koji je podnio urednu prijavu za upis upravi društva koja onda neopravdano odbija provesti predmetni upis u knjigu poslovnih udjela.⁶⁴ Zbog toga bismo bili skloni predložiti da se odredba članka 411. ZTD-a izmijeni na način da bude nedvojbeno jasno da uprava društva, nakon što joj prisprije uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela, ima obvezu provesti upis te obavijestiti registarski sud o promjeni u članstvu društva, ali da ta obavijest registarskom sudu nije pretpostavka za stjecanje članstva u društvu.

Utoliko se nameće pitanje koji su zaštitni mehanizmi na raspolaganju bračnom drugu koji je podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela ako uprava društva odbije provesti predmetni upis, usprkos priloženoj pravomoćnoj sudskoj presudi kojom se utvrđuje da poslovni udjel predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu te da su bračni drugovi suovlaštenici na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu?

Pojedini autori ističu da bračnog druga koji je podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, osim već spomenute ‘zaštitne odredbe’ iz članka 411., stavka 2. ZTD-a, štiti još i odredba članka 410., stavka 4. ZTD-a.⁶⁵ Navedena odredba ZTD-a propisuje solidarnu i neograničenu odgovornost članova uprave cijelom svojom imovinom prema vjerovnicima, članovima društva i drugim osobama za svu štetu koja bi tim osobama bila načinjena zbog netočnog ili nepravodobnog upisa u knjizi poslovnih udjela, odnosno zbog izjava danih sudu u kojima su bili netočni podatci ili zbog toga što sudu nisu dali izjave koje su po zakonu bili dužni dati. Dakle, ne upiše li se bračnog druga koji je podnio urednu prijavu za upis pravodobno u knjigu poslovnih udjela pa mu se na osnovi toga uskrate članska prava, članovi uprave odgovarat će mu za štetu zbog povrede prava.⁶⁶ Iako je predmetno zakonsko rješenje usmjereno na ostvarenje zaštite bračnog druga koji je upravi društva podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, ne smatramo ga cjelovitim i dokraja učinkovitim rješenjem i to iz dva razloga. Prvo, takvo zakonsko rješenje za bračnog druga znači pokretanje još jednog sudskog parničnog postupka i to za naknadu štete od uprave druš-

⁶³ Prema: Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 223–224. Slično stajalište može se pronaći i kod drugih autora: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 967; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126–127; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 25 i 31; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 61–62; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 8.

⁶⁴ Čl. 411., st. 2. ZTD-a: „Smatra se da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis kojoj je priložena izjava iz članka 410. stavka 2. ovoga Zakona, ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.“

⁶⁵ Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 224; Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 963; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 24; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 44.

⁶⁶ Markovinović, H., *op. cit.*, bilj. 24, str. 224; Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 963; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 24; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 44 i 63.

tva⁶⁷, tijekom trajanja kojeg se i dalje ne može s uspjehom legitimirati prema samom društvu ni bilo kojoj drugoj osobi kao član društva, odnosno suovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu. Drugo, pozitivan ishod u tom parničnom postupku za naknadu štete ne utječe izravno na provedbu upisa u knjigu poslovnih udjela.

Nadalje, pojedini autori upućuju na mogućnosti podnošenja tužbe prema upravi društva i samom društvu kojom se traži provedba upisa u knjigu poslovnih udjela bračnog druga koji je, prethodno, podnio urednu prijavu za upis, no uprava društva predmetni upis nije provela. S tim u vezi Barbić navodi: „Sudskim se putem može tražiti promjena onoga što je upisano u knjizi poslovnih udjela i u sudskom registru u pogledu toga tko je imatelj poslovnog udjela, pa prema tome i član društva, što je naročito slučaj kada je riječ o bračnoj stečevini.“⁶⁸ Iako je navedeno rješenje usmjereno na ostvarenje zaštite neupisanog bračnog druga, ono trpi određene manjkavosti. Naime, takvo rješenje za neupisanog bračnog druga znači pokretanje još jednog sudskog parničnog postupka, tijekom trajanja kojeg se i dalje ne može s uspjehom legitimirati prema samom društvu ni bilo kojoj drugoj osobi kao član društva, odnosno suovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu. S druge strane, pozitivan ishod u pravomoćno okončanom parničnom postupku trebao bi izravno utjecati na provedbu upisa bračnog druga (tužitelja) u knjigu poslovnih udjela. Ipak, ako uprava društva ne postupi po pravomoćnoj presudi i ne provede upis bračnog druga u knjigu poslovnih udjela, taj bi bračni drug u svojstvu ovrhovoditelja mogao pokrenuti ovršni postupak. Upravo tu nailazimo na daljnju manjkavost navedenog rješenja. Naime, riječ je o ovrši radi ostvarenja obveze na radnju – upisa bračnog druga u knjigu poslovnih udjela, a koju može ostvariti samo ovršenik – tuženo društvo, odnosno uprava društva (čl. 262. Ovršnog zakona).⁶⁹ Dakle, autor vidi manjkavost u tome što se ovrha provodi sustavom novčanih kazni te u konačnici provedba upisa u knjigu poslovnih udjela i dalje ovisi o dispoziciji (uprave) društva.⁷⁰

⁶⁷ Može se pretpostaviti da bi upravu društva mogao činiti bračni drug koji je u knjizi poslovnih udjela upisan kao imatelj poslovnog udjela i član društva, no to ne mora biti slučaj. Navedeni bračni drug može biti samo član društva a da ujedno nije i nositelj upravljačke funkcije društva, a u tom slučaju spomenuti bračni drug ne bi bio obuhvaćen tom tužbom za naknadu štete (čl. 410., st. 4. ZTD-a).

⁶⁸ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 126.

⁶⁹ Ovršni zakon, Narodne novine, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22, 6/24 (dalje u tekstu: OZ).

⁷⁰ To znači da sud najprije rješenjem o ovrši određuje primjereni rok za ispunjenje obveze te ako uprava društva ne provede upis ovrhovoditelja (neupisanog bračnog druga) u knjigu poslovnih udjela u roku koji mu je sud odredio, sud će na prijedlog ovrhovoditelja rješenjem izreći novčanu kaznu ovršeniku (društvu, uz mogućnost izricanja novčane kazne i samoj upravi društva – čl. 262. u vezi s čl. 16. OZ-a). U istom rješenju sud će ovršeniku odrediti novi rok za ispunjenje obveze i zaprijetiti novom novčanom kaznom u većem iznosu nego što je bila ona kojom mu je prije zaprijetio, ako ni u tom roku ne ispunji obvezu (raspon iznosa novčanih kazni određen je u čl. 16., st. 1. OZ-a). Više o načinu provedbe ovrhe radi ostvarenja obveze na radnju koju može obaviti samo ovršenik vidi u:

Na kraju, autor smatra da bi se pravni položaj bračnog druga koji je podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela mogao odgovarajuće zaštititi primjenom zakonskog mehanizma propisanog odredbom članka 63. Zakona o sudskom registru.⁷¹ Tako bi spomenuti bračni drug nakon što je ishodio pravomoćnu deklaratornu presudu te podnio urednu prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, a koju uprava društva nije provela, mogao u svojstvu osobe koja ima pravni interes podnijeti zahtjev registarskom sudu i tražiti promjenu podataka u sudskom registru (čl. 63., st. 1. ZSR-a). Nakon toga bi registarski sud bio dužan zaključkom pozvati samo društvo (subjekt upisa) da u roku koji ne može biti dulji od 30 dana podnese prijavu za izmjenu upisanih podataka (čl. 63., st. 3. ZSR-a). Rukovodeći se pretpostavkom da je podneseni zahtjev bračnog druga za izmjenu upisanih podataka osnovan (*arg. a contrario* čl. 63., st. 5. ZSR-a), kao i time da ne postoji osnova za prihvaćanje razloga koje je društvo (subjekt upisa) navelo u eventualnom očitovanju na zaključak suda te da društvo (subjekt upisa) nije postupilo u skladu sa zaključkom registarskog suda u roku koji mu je za to bio određen, registarski sud bio bi u poziciji donijeti rješenje o promjeni podataka u sudskom registru te provesti upis bračnog druga kao člana društva i suovlaštenika na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu po pravomoćnosti predmetnog rješenja (čl. 63., st. 4. ZSR-a). Opisana primjena postojećeg zakonskog mehanizma uvelike bi olakšala provedbu upisa bračnog druga kao člana društva i suovlaštenika na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu u sudski registar, a vjerujemo u konačnici i u knjigu poslovnih udjela. Time bi se povećala razina pravne sigurnosti jer bi *ipso iure* stjecanje poslovnog udjela u imovinu bračnog druga napokon dobilo svoj odraz u provedbi upisa tog bračnog druga kao suovlaštenika poslovnog udjela u točno određenom dijelu i člana društva u knjizi poslovnih udjela i sudskom registru. Ipak, potrebno je istaknuti da je riječ

Mihelčić, G., *Komentar Ovršnog zakona*, drugo, bitno izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2026., str. 159–167 i 1088–1092.

⁷¹ Zakon o sudskom registru, Narodne novine, br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19, 34/22, 123/23 (dalje u tekstu: ZSR).

Brisanje i promjena podataka subjekta upisa – članak 63.

„(1) Registarski sud će po službenoj dužnosti, na zahtjev osobe koja ima pravni interes ili ovlaštenog tijela ili osobe, brisati ili promijeniti podatke u registru, ako se uslijed izmjene zakona ili odlučnih činjenica ispune pretpostavke za upis brisanja ili promjene tih podataka. ... (3) Nakon pokretanja postupka iz stavka 1. ovoga članka, registarski sud će zaključkom pozvati subjekt upisa, da u roku koji ne može biti dulji od 30 dana podnese prijavu za izmjenu upisanih podataka. U istom roku, subjekt upisa može se očitovati na zaključak. (4) Rješenje o brisanju ili promjeni podatka u registru donijet će registarski sud, ako ne prihvati razloge navedene u očitovanju ili ako subjekt upisa u roku koji mu je za to određen ne postupi u skladu sa zaključkom. Upis u registar obaviti će se po pravomoćnosti rješenja o promjeni ili brisanju podatka. (5) Registarski sud donijet će rješenje o odbijanju zahtjeva za brisanje ili za upis promjene upisanog podatka, ako zahtjev za izmjenu upisanog podatka nije osnovan. (6) Registarski sud donijet će rješenje o obustavi postupka, ako su osnovani razlozi navedeni u očitovanju subjekta upisa na zaključak iz stavka 2. ovoga članka.“

o posebnom postupku promjene podataka u sudskom registru u kojem se upis provodi tek nakon pravomoćnosti rješenja suda.

4.1.1. Dvije razine pravnih odnosa nakon provedbe upisa drugog bračnog druga u knjigu poslovnih udjela

Važno je istaknuti da upisom bračnog druga kao suovlaštenika na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu i člana društva nastaju dvije razine pravnih odnosa koje je potrebno razlikovati. Prvi je interni odnos (bivših) bračnih drugova kao suovlaštenika na istom poslovnom udjelu koji će se prosuđivati prema odredbama ObZ-a 2015, dok je drugi odnos između (bivših) bračnih drugova kao suovlaštenika i samog društva koji će se prosuđivati prema odredbama ZTD-a.⁷² Navedeno stajalište potvrđuje i sudska praksa. Tako VTSRH navodi da: „Bračni drugovi čine određenu zajednicu pri čemu treba razlikovati dva pravna odnosa: odnos ovlaštenika i društva i međusobni odnos između ovlaštenika“ (Pž 3527/2018-3 od 28. svibnja 2020.).⁷³ Pojedini autori s pravom upozoravaju na potencijalne izazove i probleme do kojih dolazi u odnosu između suovlaštenika i društva zbog zajedničkog ostvarivanja članskih prava (bivših) bračnih drugova na poslovnom udjelu. Ako se zajedničko ostvarivanje upravljačkih i imovinskih članskih prava na poslovnom udjelu dovede u vezu s teško i trajno narušenim bračnim odnosima, jasno je da takve situacije u pravilu dovode do otežanog funkcioniranja društva jer se (bivši) bračni drugovi teško mogu usuglasiti oko donošenja odluka u društvu, što bi zasigurno negativno utjecalo na poslovne rezultate i opstojnost samog društva.⁷⁴

Zbog svega navedenog, pojedini autori izlaz iz takve situacije vide u podjeli poslovnog udjela koji je zajednička imovina odnosno bračna stečevina (bivših) bračnih drugova.⁷⁵ Tako bi bračni drug koji je ishodio pravomoćnu deklaratornu presudu te s uspjehom proveo upis u knjigu poslovnih udjela kao suovlaštenik na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu i član društva trebao zatražiti sazivanje skupštine društva te predložiti donošenje odluke o podjeli poslovnog udjela na kojem je suovlaštenik, a sve sa svrhom diobe bračne stečevine

⁷² Tako i: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 124, bilj. 147h; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 125; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 27; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 45.

⁷³ Identično stajalište izraženo je i u presudi VTSRH-a Pž 2631/2015-9 od 5. siječnja 2016.

⁷⁴ O otežanom funkcioniranju društva zbog nemogućnosti donošenja odluka zbog nepostizanja dogovora među nasljednicima umrlog člana društva, vidi: Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 125–126.

⁷⁵ Šimović, I., Poslovni udjeli u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmet bračne stečevine u Republici Hrvatskoj- teorijske dvojbe i izazovi u praksi, *Zbornik radova: Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava: Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa*, 6, 2018., 6, str. 264–265; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 206–207.

odnosno zajedničke imovine, s čime se slaže i sudska praksa.⁷⁶ Naime, nakon donošenja odluke skupštine društva o podjeli poslovnog udjela nastala bi dva nova poslovna udjela koja bi bila manja od prijašnjega⁷⁷, ali na tim novonastalim poslovnim udjelima (bivši) bračni drugovi više ne bi bili u položaju suovlaštenika (čl. 417. ZTD-a), već bi bili samostalni imatelji svih članskih prava i obveza koje proizlaze iz novonastalog poslovnog udjela, a što bi ipak otvorilo prostor za jednostavnije donošenje odluka unutar društva. Potvrdu navedenog stajališta pronalazimo u akademskoj literaturi te u sudskoj praksi.⁷⁸ Tako VTSRH u recentnoj presudi i rješenju navodi: „... o podjeli poslovnih udjela sukladno odredbi članka 441. stavka 1. točke 5. Zakona o trgovačkim društvima odlučuje skupština društva ili članovi društva pisanim putem prema članku 440. Zakona o trgovačkim društvima ... sud ne može svojom odlukom naložiti članu/članovima društva (i skupštini društva) kakvu će odluku on/i donijeti. U suprotnome, time bi sud zadirao i u članska prava članova društva...“ (Pž 3998/2024-3 od 22. srpnja 2025.).⁷⁹

4.1.2. Je li potrebno tužbenim zahtjevom tražiti da sud utvrdi da su bračni drugovi suovlaštenici na poslovnom udjelu u točno određenom dijelu?

Kako smo naveli *supra* (vidi – poglavlje 4.1.), osim utvrđenja da točno određeni poslovni udjel čini zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu obaju bračnih drugova, bračni drug (tužitelj) trebao bi postaviti i zahtjev da je suovlaštenik na istom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu (napomena autora). Omjer u kojem su bračni drugovi suovlaštenici ovisio bi o tome predstavlja li utuženi poslovni udjel:

- a) zajedničku imovinu u odnosu na koju se onda mora utvrđivati doprinos u stjecanju, na temelju kojeg bi se utvrđivalo da je bračni drug

⁷⁶ U tom kontekstu VSRH zaključuje: „Tek ako se utvrdi da je poslovni udio navedenog društva bračna stečevina stranaka koja je u režimu suvlasništva prema odredbama članka 253. ObZ-a, tada bi bilo moguće izvršiti i odgovarajuće razvrstavanje te zajednice“ (Rev 2128/2010 od 18. prosinca 2012.).

⁷⁷ Tom prigodom treba voditi računa o odredbi članka 390. ZTD-a kojom je određeno da nominalni iznos poslovnog udjela ne može biti manji od 10,00 eura, osim ako samim ZTD-om nije drugačije određeno.

⁷⁸ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 117, 124 i 128; Čulinović-Herc, E., Braut Filipović, M., Madžarov Matijević, S., *op. cit.*, bilj. 24, str. 126; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 26 i 30; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 11–16.; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 4–5.

⁷⁹ Citirano stajalište VTSRH-a u skladu je s prijašnjom praksom istog tog suda: „U tom smislu poslovni udio se može podijeliti na dva ili više poslovnih udjela na način da se stranke sporazume o omjerima njihovih idealnih dijelova, a što ne može učiniti sud već samo član društva odlukom skupštine“ (Pž-3111/2016 od 1. rujna 2016.). U obrazloženju još jedne presude VTSRH je izrijekom naveo da do „podjele poslovnog udjela ne dolazi automatizmom, nego odluku o podjeli poslovnog udjela donosi skupština“ (Pž-3073/2013-2 od 19. listopada 2016.).

(tužitelj) upravo u tom omjeru koji odgovara njegovu doprinosu i suovlaštenik na poslovnom udjelu ili

b) bračnu stečevinu u odnosu na koju su bračni drugovi suovlaštenici u jednakim dijelovima (čl. 36. ObZ 2015 u vezi s čl. 417. ZTD-a).

Mišljenje je autora da bi sudsko utvrđivanje točnog omjera u kojem su bračni drugovi suovlaštenici na poslovnom udjelu bilo od iznimne važnosti za uređenje internog odnosa (bivših) bračnih drugova, dok bi sudska odluka u tom pogledu bila bez utjecaja za uređenje odnosa između (bivših) bračnih drugova kao suovlaštenika i samog društva jer oni prema društvu mogu ostvarivati članska prava samo zajedno. Navedeno potvrđuje i VSRH koji u recentnoj presudi zaključuje: „... više ovlaštenika podrazumijeva više osoba koje su svi zajedno imatelji jednog poslovnog udjela, a nije riječ o više članova društva jer članstvo proizlazi iz poslovnog udjela pa više ovlaštenika prava iz poslovnog udjela mogu ostvarivati samo zajedno. Riječ 'zajedno' odnosi se na prava i obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela i nema nikakve veze sa zajedničkim vlasništvom (čl. 57. do 65. ZV)“ (Rev-703/2023-3 od 28. studenog 2023.). U skladu s time, odnos bračnih dugova na poslovnom udjelu trebalo bi tumačiti vodeći računa o posebnosti instituta poslovnog udjela (čl. 417. ZTD-a) na kojem ne može postojati ni suvlasništvo ni zajedničko vlasništvo bračnih drugova, već su oni suovlaštenici u točno određenom dijelu.⁸⁰

Navedeno shvaćanje ne bi bilo suprotno odredbi članka 417. ZTD-a. Naime, kad bi se pravomoćnom deklaratornom presudom utvrdio točan omjer u kojem su bračni drugovi suovlaštenici na poslovnom udjelu, oni bi i dalje svoja članska prava prema društvu mogli ostvarivati samo zajedno, dok bi utvrđeni omjer u kojem su suovlaštenici na poslovnom udjelu bio koristan za regulaciju međusobnog odnosa između samih bračnih drugova kao suovlaštenika i suimatelja poslovnog udjela.⁸¹ Na identičan zaključak upućuju i istaknuti autori prema kojima: „... nema zapreke za to da se odredi koliko tko sudjeluje u zajedničkom suimateljstvu poslovnog udjela budući da se ZTD-om, bez obzira na opseg sudjelovanja, zahtijeva da svi suimatelji prema društvu ostvaruju svoja prava samo zajedno, a da za obveze odgovaraju solidarno. Određenje omjera ovlaštenika na poslovni udio važno je zbog uređenja odnosa među ovlaštenicima na poslovnom udjelu, primjerice kada je u pitanju podjela među njima isplaćene dividende na temelju poslovnog udjela, regresa nakon što je jedan od njih podmirio neku obvezu prema društvu. Zato nema zapreke da sud utvrdi omjer sudjelovanja u

⁸⁰ Tako i: Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 112. Tako i: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 24, str. 954; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 24, str. 34; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 9, 22, 26 i 32; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 51–52; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 12–13.

⁸¹ Na taj bi se način moglo odrediti, primjerice, u kojem bi se omjeru svakom od njih trebala isplatiti dividenda, odnosno u kojem omjeru svakom od njih pripada ostatak stečajne ili likvidacijske mase itd.

poslovnom udjelu.⁸² S navedenim teorijskim stajalištem suglasna je i sudska praksa, pa VSRH zaključuje: „Poslovni udjel izražava se kao dio cjeline u postotku ili razlomku, pa je moguće tražiti da sud svojom odlukom utvrdi da je tužitelj imatelj/ovlaštenik (ne vlasnik ili suvlasnik) npr. 50% ili ½ određenog poslovnog udjela“ (Rev-703/2023-3 od 28. studenog 2023.). Identično stajalište pronalazimo i u recentnoj presudi VTSRH-a (Pž-3157/2024-2 od 13. studenog 2024.).

4.2. Zabilježba spora u sudskom registru te ishodenje privremene mjere s ciljem osiguranja nenovčane tražbine

Bračni drug koji traži pravnu zaštitu svakako bi se trebao koristiti i dodatnim procesnim mehanizmima koji osnažuju njegov položaj tijekom trajanja samog sudskog postupka u kojem traži donošenje meritorne odluke o poslovnom udjelu kao predmetu bračne stečevine. Tako bi neupisani bračni drug zajedno s podnošenjem tužbe čiji smo sadržaj podrobno prikazali (vidi *supra* – poglavlje 4.1.) trebao tražiti upis zabilježbe predmetnog spora u sudski registar (čl. 24., st. 2., toč. 8. u vezi s čl. 38., st. 4. i čl. 38.a ZSR-a). Rukovodeći se publicitetnom funkcijom sudskog registra i samom svrhom zabilježbe spora – da se nakon njezine provedbe nijedna osoba ne može pozivati na to da nije znala ni mogla znati da se glede određenog pravnog odnosa na sudu vodi postupak, predmetni mehanizam smatramo korisnim za zaštitu neupisanog bračnog druga. Razlog je što se nakon provedbe zabilježbe spora nijedna treća osoba koja bi stjecala poslovni udjel (koji je bračna stečevina) od bračnog druga koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela ne bi mogla smatrati *bona fide* stjecateljem tog poslovnog udjela. Dodatna prednost tog mehanizma zaštite jest u tome što je za ishodenje sudskog rješenja o zabilježbi spora dostatno podnošenje tužbe bez potrebe dokazivanja dodatnih pretpostavki. Ipak, treba istaknuti da se donošenjem sudskog rješenja o zabilježbi spora ne ostvaruje puna zaštita prava neupisanog bračnog druga od potencijalne prijetnje zbog raspolaganja poslovnim udjelom, odnosno pravima koja iz njega proizlaze od bračnog druga koji je u knjizi poslovnih udjela upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela. Dakle, ako bi bračni drug koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela raspolagao poslovnim udjelom (koji je bračna stečevina) u korist treće osobe, a da za takvo raspolaganje nije imao suglasnost neupisanog bračnog druga, onda bi taj pravni posao mogao biti valjan samo ako je stjecatelj bio u dobroj vjeri (napomena autora).⁸³ S obzirom na postojanje zabilježbe spora u sudskom registru, u predmetnom slučaju stjecatelj poslovnog udjela ne bi se mogao poimati kao savjesna treća osoba, čime bi se otvorila mogućnost da neupisani

⁸² Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 124, bilj. 147h. Slično stajalište može se pronaći i kod drugih autora: Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 3; Bilić, A., *op. cit.*, bilj. 5, str. 46–52.

⁸³ Barbić, J., *op. cit.*, bilj. 5, str. 128; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 34–37.

bračni drug u sudskom postupku traži utvrđenje predmetnog raspolaganja ništetnim. S navedenim stajalištem suglasna je i sudska praksa, pa u tom smislu VTSRH zaključuje: „Kako je prvostupanjski sud utvrdio da predmetni poslovni udjeli predstavljaju bračnu stečevinu, a tužiteljica se u tijeku postupka pozivala na to da je prvotuzenik sklopio predmetni Ugovor o prijenosu s drugotuzenikom bez njezine suglasnosti (koja je bila potrebna u smislu čl. 417. st. 1. ZTD-a), to je prvostupanjski sud u smislu čl. 186. st. 3. ZPP-a bio dužan razmotriti i navedeni činjenični navod, naročito zbog toga što na ništetnost pazi po službenoj dužnosti (čl. 327. st. 1. ZOO-a). Imajući na umu da je čl. 417. st. 1. ZTD-a prisilne naravi, to bi njegovo nepoštivanje pod određenim uvjetima moglo dovesti do ništetnosti predmetnog Ugovora o prijenosu. Naime, ukazuje se prvostupanjskom sudu na odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske poslovni broj U-III-103/2008 od 14. lipnja 2011. (koja je primjenjiva u ovom slučaju), u kojoj je Ustavni sud Republike Hrvatske zauzeo shvaćanje da će se u svakom pojedinačnom slučaju, uzimajući u obzir osobite okolnosti svakoga konkretnog slučaja, valjanost pravnog posla morati procjenjivati ovisno o ponašanju, savjesnosti i dobroj vjeri svih sudionika određenog pravnog odnosa, uključujući i bračnog druga koji (eventualno) nije bio sudionik tog odnosa“ (PŽ-465/2025-2 od 6. ožujka 2025.).

Nadalje, uz uvjet ostvarenja pretpostavaka propisanih OZ-om (čl. 341. u vezi s čl. 344., st. 2. i čl. 346. – 347.), neupisanom bračnom drugu na raspolaganju stoji i institut privremenih mjera. Tako bi neupisani bračni drug zajedno s podnošenjem tužbe čiji smo sadržaj detaljno prikazali (vidi *supra* – poglavlje 4.1.) trebao podnijeti i prijedlog za određivanje privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine protiv protivnika osiguranja.⁸⁴ Mišljenje je autora da bi bračni drug koji traži pravnu zaštitu u takvim slučajevima trebao uz tužbu svakako podnijeti i prijedlog za određivanje privremene mjere zabrane otuđenja i opterećenja poslovnoga udjela na koji je upravljena njegova tražbina, uz zabilježbu te zabrane u knjigu poslovnih udjela i sudski registar, odnosno privremenu mjeru zabrane korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi predmetnog poslovnog udjela.⁸⁵ Time bi neupisani bračni drug nastojao prevenirati moguće radnje drugog bračnog druga koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela, a koje bi mogle biti na njegovu štetu (primjerice prevenirati sklapanje ugovora o osnivanju založnog prava ili o prijenosu spornog poslovnog udjela na drugu fizičku ili pravnu osobu).⁸⁶ Nesumnjivo je riječ o važnim i korisnim mehanizmima

⁸⁴ Tako i: Barbić, J. *op. cit.*, bilj. 5, str. 125; Nagy, A., Šimović, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 35–36; Jakupak, T., *op. cit.*, bilj. 5, str. 15–16; Marković, N., *op. cit.*, bilj. 5, str. 10–11.

⁸⁵ S obzirom na to da detaljnija analiza instituta privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine prelazi opseg ovoga rada, upućujemo na detaljnu analizu konzervacijske funkcije predmetnog instituta u: Mihelčić, G., *op. cit.*, bilj. 70, str. 1396–1406 i 1418–1434.

⁸⁶ O najčešćim manipulativnim potezima koje u praksi poduzima onaj bračni drug koji je upisan u knjigu poslovnih udjela kao član društva i imatelj poslovnog udjela, detaljnije u: Dugar, *op. cit.*, bilj. 47, str. 212–222.

koji su usmjereni na podizanje razine pravne zaštite bračnog druga koji je inicirao predmetni sudski postupak.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Pravni položaj bračnog druga koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela kao član društva i imatelj poslovnog udjela koji predstavlja bračnu stečevinu mogao bi se poboljšati i normativnom aktivnošću u području obiteljskog i trgovačkog prava. Tako se u akademskim krugovima predlaže uvođenje nove odredbe u Obiteljski zakon kojom bi se izriječkom reguliralo da su bračna stečevina poslovni udjeli, ali i dionice trgovačkih društava koje su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječu iz te imovine. Na taj bi se način dodatno osnažio položaj spomenutih bračnih drugova koji bi dobili izričito zakonsko uporište za postavljanje tužbe na utvrđenje da je poslovni udjel bračna stečevina obaju bračnih drugova, zatim za postavljanje prijedloga za upis zabilježbe spora u sudski registar i određivanje odgovarajuće privremene mjere s ciljem osiguranja svoje tražbine te u konačnici za podnošenje prijave za upis u knjigu poslovnih udjela u svojstvu člana društva i suovlaštenika na poslovnom udjelu.⁸⁷

Nakon uspješnog okončanja sudskog postupka i upisa u knjigu poslovnih udjela, bračni drug koji je inicirao predmetni postupak mogao bi se legitimirati kao član društva i ovlaštenik na poslovnom udjelu prema svim trećim osobama, ali i prema samom društvu te bi imao mogućnost ostvarivati upravljačka i imovinska članska prava zajedno s bračnim drugom. Ipak, time se ne bi dokraja razriješili odnosi između bračnih drugova zbog činjenice što bi oni prema društvu mogli nastupati samo zajedno te na taj način ostvarivati članska prava koja proizlaze iz predmetnog poslovnog udjela, dok bi za obveze odgovarali solidarno. Vodeći računa o tome da su odnosi bračnih drugova nakon prestanka bračne zajednice i pokretanja bračnih sporova, u pravilu, znatno narušeni, takva situacija mogla bi biti vrlo nepovoljna za samo društvo jer bračni drugovi kao suovlaštenici na poslovnom udjelu prema društvu mogu nastupati samo zajedno (npr. ako bi glede određene točke dnevnog reda na skupštini društva bračni drugovi kao ovlaštenici različito glasali, onda bi se trebalo uzeti da glasovi koji pripadaju tom poslovnom udjelu uopće nisu dani). Upravo zbog toga, mišljenje je autora da bi razvrgnuće bračne stečevine na poslovnom udjelu bilo kvalitetno rješenje kojim bi se omogućilo nesmetano poslovanje i funkcioniranje društva s jedne strane te ostvarivanje prava (i obveza) bračnih drugova po osnovi bračne stečevine na poslovnom udjelu s druge strane. Međutim, analizom mjerodavnih odredbi ObZ-a 2015 i ZTD-a dolazi se do zaključka da ne postoje odredbe kojima bi se regulirao način razvrgnuća nakon što se utvrdi da je poslovni udjel brač-

⁸⁷ Tako i: Šimović, I., *op. cit.*, bilj. 75, str. 266; Hrabar, D., *op. cit.*, bilj. 2, str. 195–196.

na stečevina. Slijedom navedenog, bilo bi svrhovito u budućnosti intervenirati u odredbe ZTD-a kojima bi se *de lege ferenda* regulirali modaliteti za razvrgnuće bračne stečevine na poslovnom udjelu kao specifičnom skupu imovinskih prava te na taj način popuniti postojeću pravnu prazninu.

Ivan Šimović

PROBLEMS, DOUBTS AND PERSPECTIVES OF REGULATING BUSINESS SHARES
AND STOCKS IN THE MATRIMONIAL PROPERTY SYSTEM

Summary

A complex life union such as marriage inevitably entails a community of property between spouses, which is manifested through their matrimonial property. An analysis of the assumptions from the Family Act on the basis of which certain property is included in the matrimonial property, and the relevant provisions of the Companies Act leads to the conclusion that the subject of matrimonial property may also be business shares in limited liability companies, as well as stocks in joint stock companies. The basic prerequisite for this is that the money, things or rights through which only one of the spouses formally acquired business shares or stocks were acquired through work during the existence of the marriage union or that they derive from that property. However, despite the aforementioned theoretical assumptions, certain issues related to the scope and manner of achieving protection for a spouse who is not a member of a company whose business shares or stocks form a part of the matrimonial property have proven to be particularly controversial in judicial practice and are therefore the subject of this paper.

Keywords: limited liability company interests, shares, company, matrimonial property, property

Vinka ILAK*

UDK: 347.952:004.7(497.5)
347.736/.737:004.7(497.5)
347.232:347.952(497.5)

**OD UVOĐENJA DO ZRELOSTI – 11 GODINA RAZVOJA I
PRIMJENE E-DRAŽBE**

U radu se analiziraju razvoj i primjena instituta elektroničke javne dražbe (e-Dražbe) u hrvatskom pravnom sustavu od njegova uvođenja 2015. godine u ovršnim i stečajnim postupcima. Uvođenjem e-Dražbe započeta je transformacija tradicionalnog modela sudske prodaje imovine, koji je bio obilježen ograničenim sudjelovanjem i slabijom tržišnom konkurencijom, prema digitalnom modelu dostupnom širem krugu sudionika.

U radu se prikazuje normativni okvir e-Dražbe, koji se temelji na odredbama Ovršnog i Stečajnog zakona te pratećim pravilnicima, uz poseban osvrt na njihove izmjene i dopune. Analiziraju se ključne promjene u regulaciji postupka, uključujući produljenje nadmetanja, izmjene u vezi s jamčevinom i pojednostavnjenje tehničkih uvjeta sudjelovanja, kao i njihov utjecaj na tijek i dinamiku nadmetanja.

Posebna pažnja posvećena je organizacijskom i tehničkom aspektu sustava, uključujući funkcionalno povezane aplikacije putem kojih se provodi postupak, kao i tijeku e-Dražbe od pokretanja do namirenja vjerovnika. Rad također obuhvaća prikaz sudske prakse i pravnih pitanja koja su se pojavila u primjeni instituta, uključujući pitanja položaja razlučnih vjerovnika i zlouporabe prava na dražbovanje. Na temelju dostupnih statističkih podataka razmatra se opseg i dinamika primjene e-Dražbe, uključujući broj provedenih postupaka, strukturu predmeta prodaje i sudjelovanje korisnika.

Ključne riječi: e-Dražba, elektronička javna dražba, digitalizacija sudskih postupaka, ovršni postupak, stečajni postupak

* Vinka Ilak, dipl. iur., članica uprave Financijske agencije.